

Kirjastonhoitajien koulutuksesta monitaitoisten tietotyöläisten opintoihin

Informaatiotutkimuksen opetus suomalaisissa yliopistoissa

Informaatiotutkimuksen oppiaineen tie Suomessa yliopisto-oppiaineeksi on ollut vaiheikas, mutta oppiaineen muutos ei todellakaan ole pysähtynyt yliopistotutkimuksen saavuttamiseen. Jos haluaa kuvaila informaatiotutkimuksen opetusta yhdellä sanalla, on se ehdottomasti muutoskykyisyys.

TEKSTI: AINO STRÖMBERG

Suomalaisen informaatiotutkimuksen yliopisto-opetuksen juuret ulottuvat 1970-luvun alkuun, jolloin Tampereen yliopistoon perustettiin kirjastotieteen ja informatiikan oppiaine. Myöhemmin 1980-luvulla oppiainetta alettiin opettaa myös Åbo Akademiassa ja Oulun yliopistossa. Tampereen ja Turun oppiaineet perustettiin korvaamaan ja laajentamaan paikkakunnilla jo annettuja kirjastonhoidon opintoja. Oulussa oppiaineen perustamisen taustalla vaikutti Pohjois-Suomen kirjastonhoitajapula.

Yliopistoissa on omat erikoistuneet tutkimusprofiilinsa informaatiotutkimuksen opetukseen

Pro gradu -tutkielmassani *Informaatiotutkimuksen opetus suomalaisissa yliopistoissa* perehdyin yllä esiteltyjen kolmen yliopiston informaatiotutkimuksen opetuksen kehitykseen opetussuunnitelmien pohjalta. Tutkimuksen aineisto koostui yliopistojen opetussuunnitelmista vuosilta 1988–2018 ja siihen valittiin otantamenetelmää hyödyntäen yhteensä 20 opetussuunnitelmaa.

Tarkoituksena oli selvittää, miten informaatiotutkimuksen opetus on muuttunut, sekä miten oppiaineiden itsemäärittelyt tutkimusprofiilit peilautuivat annettuun opetukseen. Tampereen yliopistossa informaatiotutkimuksen tutkimusprofiili keskittyy tiedonhakuun ja tiedonhallintaan sekä tieto- ja asiakirjahallintaan. Åbo Akademiassa tutkimuksen keskipisteinä pidettiin tiedonhankintaa ja tietohallinnon tutkimusta ja Oulun yliopistossa profiiliin oli määritelty informetriikka, tietohallinto sekä tietojohdaminen.

Kirjastoalan opetukseen ei lähtökohtaisesti erikoistu enää yksikään suomalainen yliopisto

Jokaisessa yliopistossa informaatiotutkimus on aloittanut kirjastotieteen nimellä, joka myös näkyi selkeästi 1980- ja 1990-lukujen vaihteen opetussuunnitelmissa kirjasto-opintojen painotuksessa. Nykypäivänä informaatiotutkimuksen nimellä kulkevasta oppi-

Tampereen yliopistossa informaatiotutkimuksen tutkimusprofiili keskittyy tiedonhakuun ja tiedonhallintaan sekä tieto- ja asiakirjahallintaan. Åbo Akademiassa tutkimuksen keskipisteinä ovat tiedonhankinta ja tietohallinnon tutkimus ja Oulun yliopistossa informetriikka, tietohallinto sekä tietojohdaminen.

aineesta valmistuu informaatioalan ammattilaisia monenlaisiin työtehtäviin, joita ei oppiaineen alkuvuosina ole edes ollut olemassa. Tämä näkyy myös yliopistojen kurssitarjonnissa, joiden perusteella voi todeta, ettei yksikään suomalainen yliopisto enää lähtökohtaisesti erikoistu opetuksessaan kirjastoalaan.

Opetussuunnitelmissa perinteiset kirjastoalan kurssit ovat jääneet 1970- ja 1980-lukujen uusien tutkimussuuntauksien, kuten tiedonhaun ja tiedonhankinnan, sekä vielä uudempien tieto- ja asiakirjahallinnan ja interaktiivisen median varjoon. Näitä uudempiä tutkimus- ja opetussuuntauksia yhdistää se, että ne kaikki ovat vahvasti sidoksissa tietotekniikan kehitykseen sekä tietoyhteiskunnan asiantuntijavaatimuksiin.

Informaatiotutkimuksen opetuksen muutoksesta pitää omalta osaltaan myös huolen vahva tutkimuksen ja opetuksen välinen yhteys. Vastoin nykyisesti vallalla olevaa käsitystä tutkimuksen ja opetuksen eriytymisestä, on informaatiotutkimuksen 2010-luvun opetussuunnitelmien ja tutkimuslaitosten profiileiden välillä löydettävissä yllättävän paljon yhtäläisyyksiä. Näillä perusteilla informaatiotutkimuksen opetusta suomalaisissa yliopistoissa voi pitää ajan tasalla pysyneenä ja mukautumiskykyisenä oppiaineena. ■

Kirjoittaja Aino Strömberg on informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median maisteri. Tällä hetkellä hän työskentelee tietoasiantuntijana Suomen Pankin historiallisen arkiston mas-
sadigitointiprojektissa.

Kuva: Vikke Niemi

Uudempia tutkimus- ja opetussuuntauksia yhdistää se, että ne kaikki ovat vahvasti sidoksissa tietotekniikan kehitykseen sekä tietoyhteiskunnan asiantuntijavaatimuksiin.